

УДК 811.161.2'373.2 : 82-343

О. С. Черемська, О. В. Масло*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця**Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»***Національно-культурний компонент онімного простору української народної казки**

Черемська О. С., Масло О. В. Національно-культурний компонент онімного простору української народної казки. У статті досліджено етнокультурну специфіку номінації онімів української народної казки шляхом виявлення національно-культурного компонента. Здійснено лінгвокультурологічний аналіз топонімів, антропонімів, флоронімів, зоонімів із урахуванням специфічних суфіксів, національних варіантів імен, позначень-характеристик тощо. Розглянуто конотативні компоненти онімів у народнопоетичному тексті, визначено етнокультурні джерела конотації в проекції на внутрішню форму окремих онімних одиниць. Простежено процес формування номінації онімів, зумовлений етнокультурними чинниками.

Ключові слова: національно-культурний компонент, українська народна казка, оніми, топоніми, антропоніми, флороніми, зооніми, внутрішня форма слова.

Черемская О. С., Масло О. В. Национально-культурный компонент онимного пространства украинской народной сказки. В статье исследуется этнокультурная специфика номинации онимов украинской народной сказки посредством выявления национально-культурного компонента. Проведен лингвокультурологический анализ топонимов, антропонимов, флоронимов, зоонимов с учетом специфических суффиксов, национальных вариантов имён, обозначений-характеристик и т. п. Рассмотрены коннотативные компоненты онимов в народнопоэтическом тексте, определены этнокультурные источники коннотации в проекции на внутреннюю форму отдельных онимных единиц. Прослежен процесс формирования номинации онимов, обусловленный этнокультурными факторами.

Ключевые слова: национально-культурный компонент, украинская народная сказка, онимы, топонимы, антропонимы, флоронимы, зоонимы, внутренняя форма слова.

Cheremska O. S., Maslo O. V. National and cultural component of Ukrainian folk tale onym space.

The article examines the ethno cultural specifics of nomination of onyms from a Ukrainian folk fairytale through finding the national and cultural component. Linguist and cultural analysis of place names, people names, flower names, animal names regarding specific suffixes, national versions of the names, denotations characteristics and so on has been done. Connotative components of onyms in the folk poetic text have been considered, the ethno cultural sources of connotation in its projection in the internal forms of separate onym units have been defined. The process of formation of nomination of the onyms, determined by ethno cultural factors, has been traced.

Key words: national and cultural component, the Ukrainian folk fairytale, onyms, place names, flower names, animal names, internal form of the word.

Актуальність дослідження й постановка проблеми. Одним із актуальних питань сучасної лінгвістики є етнокультурна специфіка мови, осмислення мови не лише як засобу комунікації, а й способу мислення, сприйняття й пізнання світу. Цей аспект дослідження активізував нові міждисциплінарні науки: етнопсихолінгвістику, лінгвістичну аксіологію, лінгвокультурологію та ін., що ставлять за мету реалізацію етнокультурного компонента в мові як у плані констатації універсального й етнічного, так і в напрямі пошуку ментальної основи для їхнього співвідношення, а зрештою, проектується на проблеми національно-мовної картини світу. Як окрема галузь мовознавчої науки набуває актуальності етнолінгвістика, «що вивчає мову як творчий продукт її носія, тобто етносоціуму, що породив мовний феномен як ключовий елемент і водночас рушій національної культури» [5:8]. Етнолінгвістичний аспект наукових студій передбачає вивчення наслідків впливу на мовну структуру міфології, психології, звичаїв, побуту, вірувань, обрядів, культури й менталітету етносу.

У сучасній етнолінгвістиці, що спрямована на дослідження багаторівневої природи виразально-

зображальних мовних засобів, процесів естетизації слова та експресивізації текстів, погляди мовознавців зосереджені на маркованій лексиці як стилістично значущому складникові лексичної системи. Праці українських мовознавців репрезентують різні підходи до аналізу виразально-зображальних мовних засобів. На виявленні в мовних одиницях етнокультурної інформації значну увагу зосереджують лінгвісти М. Ф. Алефіренко, А. Вежицька, Є. М. Верещагін, І. О. Голубовська, Л. В. Дробаха, В. В. Жайворонок, С. Я. Єрмоленко, Р. П. Зорівчак, В. С. Калашник, В. І. Кононенко, Т. А. Космеда, О. С. Кубрякова, В. М. Манакін, В. А. Маслова, О. В. Назаренко, В. М. Русанівський, Н. В. Слухай, Ю. С. Степанов, Н. І. Сукаленко, В. М. Телія, Т. Б. Ткаченко, М. І. Толстой, В. Д. Ужченко, М. І. Філон та ін., розглядаючи окремі слова-концепти чи лексико-семантичні, або тематичні групи, здійснюючи пошук національно-культурного колориту тексту, виявляючи національно-культурний компонент у тексті та в мові.

У новітніх лінгвістичних студіях активізовано вивчення метамови дослідження національно-культурного компонента (М. Бондар), особливостей відтворення семантики та внутрішньої форми онімів української народної чарівної казки

(М. Редьква), етнокультурознавчої лексики та фразеології на матеріалі української та інших мов. Зокрема О. Порпуліт досліджує ономастичний простір українських чарівних казок (у зіставленні з російськими казками), О. Шкуран аналізує національно-культурну конотацію компаративної фразеології «Кобзаря» з реципієнтами -дендро-, флоронімантами, С. Шуляк виявляє етнокультурознавчий компонент у лексиці українських замовлянь, Н. Дем'яненко досліджує національно-культурний компонент у польській фразеології, Т. Гонга виявляє національно-культурний компонент семантики предметів побуту у фразеологізмах сучасної німецької мови, І. Сіліванова розглядає національно-культурний компонент фразеологічних одиниць в англійській мові та ін.

Завданням статті є дослідження функціонально-семантичної структури, зокрема НКК, топонімів, антропонімів, флоронімів, зоонімів українських народних казок, зібраних і впорядкованих українськими письменниками та етнографами наприкінці XIX – на початку XX ст.

Згустком етнокультурної інформації є оніми. Онімний простір українців формувалася впродовж тривалого часу. Ономазіологія – «розділ семасіології, який вивчає способи номінації, принципи називання» [4:115] є одним із напрямів етнолінгвістичних пошуків. На сьогодні актуальним аспектом розгляду онімної лексики є культурно-історичний.

Зауважимо, що в цьому випадку досліджують важливий складник значення оніма – національно-культурний компонент (надалі НКК). Поняття національно-культурного компонента в працях мовознавців потрактовано неоднозначно. Дехто з учених уважає, що НКК є елементом семантичної структури слова (М. Г. Комлев, Є. М. Верещагін, В. Г. Костомаров, А. В. Волошина, Т. В. Весна, П. А. Содомора, Ю. А. Бельчиков, О. Ю. Білозерова, А. Гудавічус та ін.). Так, М. Г. Комлев у монографії «Компоненты содержательной структуры слова» підкреслює, що в культурному компоненті слів виражена «залежність семантики мови від культурного середовища індивідуума» [6:117]. Т. А. Космеда також виділяє етнокультурний компонент лексичного значення слова, який в одних лексичних значеннях може займати місце безпосередньо в денотативно-сигніфікативному значенні, а в інших – характеризується як прагматичний компонент, етносемантичний фон лексичного значення слова [7:62]. Інші вчені (А. Вежицька, В. І. Кононенко, Н. І. Кушина, Н. В. Любчук, Н. І. Данилюк, О. М. Семенов) окреслюють НКК як сукупність «мікрокомпонентів» слова, як слова, що є визначальними для духовної та матеріальної культури народу.

Загалом національно-культурний компонент мовознавці розглядають як елемент мовної картини

світу, що виражає етноспецифічне сприйняття дійсності, здебільшого маючи на увазі слова, визначальні для культури нації, через значення яких передано спосіб життя, мислення народу. Цю думку підтверджують і наші дослідження [12; 13; 14].

Джерелом етнокультурної інформації є звичай фольклорні тексти, і зокрема українська народна казка (УНК), спираючись на яку й розглянемо функції топонімів, антропонімів, зоонімів, фітонімів у формуванні національно-мовної картини світу українців. Матеріал для аналізу дібрано зі збірників українських народних казок, що їх упорядкували та зібрали П. Чубинський, І. Манжура, М. Драгоманов, Б. Грінченко, І. Березовський, М. Возняк, Марко Вовчок та П. Куліш, П. Попов, М. Лук'яненко.

Топоніми й антропоніми УНК. Невід'ємним сюжетно-композиційним, а також лексичним компонентом національного забарвлення в УНК є власні назви (антропоніми та топоніми), семантична структура яких є відображенням своєрідної мовної картини світу. Окрім своєї основної функції (назва об'єкта), окремі топоніми сприяють виникненню асоціацій із історичними подіями, соціально-економічними умовами, національними героями.

Топоніми в УНК нечисленні, переважають ойконіми антропонімного й відапелятивного походження: *Київ, Кременчук, Лебедин, Кирилівка*; гідроніми *Дніпро, Десна, Чорне море*: «Онде таке село в лісі стояло понад *Дніпром*». Трапляються годоніми, напр.: *«Великий шлях*, що ним їздили чумаки у Крим», урочище *Кожум'яки*, а також назви об'єктів, суспільно значущих для народу: *Крим, Бессарабія* – «два парубки ходили «на *Бессарабію* заробляти гроші». Відомо, що з XII століття до Бессарабії переселяються із Західної України; наприкінці XVII ст. – із Правобережжя, багато втікачів тут рятувалися від переслідувань Петра I.

Антропоніми є найчисленнішою групою УНК. Вони є джерелом пізнання культурного середовища; віддзеркалюють суспільно-побутові поняття та уявлення, «у взаємодії з семами мовної реалізації ідеалу краси та норм мовленнєвого етикету утворюють значну кількість смислових емоційно-експресивних компонентів, на базі яких формуються типові риси національно-культурної конотації персонажа» [8:6].

Виявляти НКК в антропонімах української народної казки дають змогу специфічні суфікси, національні варіанти імен, позначення-характеристики персонажів – носіїв цих імен. Компоненти, що містяться в структурі антропоніма, визначаються, мотивуються, структуруються й фіксуються усвідомості народу протягом усієї історії існування імені й закріплюються в мові казки за певним героєм, який втілює чи то добро, чи зло, зухвалість чи мужність. Часто ці особливості вміщує внутрішня форма – за

О. Потебнею, найближче етимологічне значення слова, той спосіб, яким висловлюється його зміст. Тож головною характеристикою лексичного фону власного імені слугуватиме виявлення внутрішньої форми (ВФ) імені.

Антропоніми казок переважно відтворюють структуру антропонімії, властиву українському народу в період XV–XVI й давніший. Поодинокі випадки наявності в казках прізвиськ: *пан Коцький* (кіт), *пан Барановський* (баран), *пан Запичанський*, *пан Печерецький* – здебільшого вказують на пізніше походження казки. Так, прізвиська князів та поміщиків почали з'являтися в XIV–XVI ст., а міщан і селян – у другій половині XIX ст. Варто зауважити, що частку «пан» у XIX–XX ст. у живому мовленні використовували лише у звертанні до представників привілейованих верств населення.

Онімний склад номінатем формувався шляхом запозичення з антропонімії онімізацією апелювальної лексики. Він містить традиційні найменування (*Котигорошко*, *Телесик*), яким притаманне семантико-функціональне навантаження, що відображає стійкі народні уявлення про окремі типи казкових героїв.

Одночленні неканонічні імена, які не так часто трапляються в казках, як канонічні, ілюструють народне світосприйняття й світовідтворення та є відапелювативними. Серед них переважають українські імена-композиції, що є водночас назвами-характеристиками: *Котигорошко*, *Вернидуб*, *Вернигора*, *Крутивус*, *Семиліточка*, *Трьомсин*, *Телесик*, *Серета*, *Сніжниця*, *Дружнівна та ін.* У казці «Котигорошко» ім'я головного героя утворене способом складання дієслова *котитися* й іменника *горох*. ВФ імені пов'язана з особливістю використання гороху «в різноманітних обрядах та ритуалах, також горох був пов'язаний зі шлюбом і дітонародження» [1:431]. Як захисник народу, *Котигорошко* близький до Перуна. Невипадковий і фонетичний збіг слів «горох», «грозит», «грознути» зі словом «горох». За повір'ям горох краще сіяти в четвер – день Перуна. Як і Перун, горох символізує родючість. Ім'я головної героїні казки «Семиліточка» мотивоване тим, що сім років не було в батьків дітей. Дівчинку, яка врешті народилася, назвали *Семиліточка*. У казці вона є виразницею народної мудрості, недарма компонентом її імені є число *сім* – божественне число Всесвіту. Дівчина із символічним ім'ям *Серета* є заступницею, помічницею хлопця у нелегких випробуваннях, на які його посилає мати зі змієм, адже *серета* – «за давньоукраїнськими звичаями, присвячувалася Богині Дані. Це жіночий день» [9:217].

Через імена героїнь народ намагається реалізувати своє прагнення до впорядкованості дійсності залежно від міфічного світосприйняття. Так, три брати знайшли в лісі дитину й назвали її *Трьомсин*. *Телесик* з'явився з деревини, яку баба поклала в колисочку, колихала та співала. Тут

символічними є не лише куліш, колиска, але й сам процес колихання. Колихати – «злегка гойдати що-небудь гнучке, висяче» [10:4, 222], гойдати – «приводити що-небудь у рух із сторони в сторону...» [10:2, 106], телесуватися – «соватися, кидатися то в один бік, то в другий» [10:10, 63], отже, мотивація імені *Телесик* пов'язана з дією *колихати*, *гойдати*, *телесуватися*.

Імена УНК пов'язані також із абстрактними поняттями: *Бідило*, *Щастя*, *Ум*. Складне ім'я доньки відьми *Дохна-Прагна* поєднує у своїй структурі як елементи стародавніх вірувань, так і негативізм у ставленні до відьом. В імені *Іва*, на думку М. І. Чумарної, «закодована космогонічна інформація... Слова «два» та «Іва» указують на небесне, божественне походження героїні... Діва – богиня небес, її пара Іва – верба – в українській фольклорній традиції символізує материнське жіноче начало, світове дерево» [15:62]. У той же час у казці «Про Покотигорошка» це ім'я має змії.

Номінатема *Безсмертельний Козьолок* також вирізняється апелювальною основою: *козьолок* – прилад для змотування пряжі. Мотивом називання стала зовнішня подібність персонажа з цим приладом. ВФ імені *Бездушний Костій* – прототип казкового персонажа російської народної казки – Коцея Бессмертного, в основу найменування покладено твірну базу *кост-*, що споріднює ім'я зі спільнокореновими словами *кість*, *кістяний*. Стосунок до *кості* є не лише однією з ознак приналежності до іншого світу, але й зовнішня подібність з нею міфічного персонажа.

Як власні імена вживали також назви диких і домашніх тварин, птахів, рослин: *Баран*, *Козьол*, *Соловей*, *Ворон*, *Волк*, *Репка*, *Сосна*, *Горох*, *Лебедь*; *пан Козловський* – прізвисько вовка; *Лев*.

Канонізовані (узаконені церквою в єдиноприйнятій формі) імена, потрапивши на мовний ґрунт східних слов'ян, починали пристосовуватися до фонетичної, морфологічної, словотворчої системи давньоруської мови: *Горпина* (Агрипина), *Ганна* (Анна), *Яким* (Аким), *Оврам* (Аврам), *Олена* (Слена), *Омелько* (Емельян), *Остап* (Євстафій), *Явдоха* (Євдокія), *Юрій* (Георгій), *Хівря* (Февронія), *Хвеська* (Феодосія), *Хведор* (Федор), *Хома* (Фома), *Хведора* (Феодора), *Пилип* (Филип).

Семантичним реалізатором власних імен у казках є прізвиська, прикладки, що характеризують персонаж за походженням чи родом діяльності, соціальним станом чи родинними зв'язками, обставинами народження або репрезентують внутрішні чи зовнішні риси героя: «*Богодавець Іван*», «*Івашко-ведмеже вушко*», «*Як Іван-Великан чортів перехитрив*», «*Казка про Івана Голика і його брата*», «*Іван – мужичий син*», «*Трьомсин Синеня*», «*Марко Сучченко*», «*Іван Царевич та Іван Кухаревич*», «*Іван-Вітер*», «*Кирило Кожум'яка*», «*Іван Побиван*», «*Іван Попович*» та ін.

Як бачимо, фонові інформації яскраво представлена у власних іменах УНК. Система йменування персонажів казок фіксує особливості

стародавніх вірувань та уявлень народу, реагує на ті зміни, які відбуваються в суспільстві, є скарбницею знань про давню культуру народу, а також яскравим виразником національно-мовної картини світу українського народу.

Зооніми УНК. Неповторну національно-мовну картину світу репрезентують подвійні слова-зооніми прикладкового типу та означення до них, а також іменування тварин, що у своїй семантичній структурі містять національно-культурний компонент.

Хліборобські засади побуту наших предків відбиті в заголовку «Солом'яний бичок», де «злакова солома в сюжеті має найвиразніші сліди землеробського побуту» [2:44]. Означення солом'яний не лише доповнює, але й розширює символічне навантаження зооніма. Так, *бик* – «символ сили, мужності, хоробрості, творча сила Всесвіту, носій плодючості» [1:516], «жито символізує силу, життя і здоров'я» [11:573]. Бичок, зроблений із соломи, приносить добробут, багатство в оселю діда та баби. Якщо в УНК смисловим конкретизатором зооніма *бичок* є атрибутивна ознака солом'яний, то в російській казці це «смоляной» («Бычок смоляной бочок»). Баба зробила бичка із соломи та обмазала його смолою, щоб відганяти диких тварин. Відомо, що «з виникненням культу бика до нього зверталися як до тотемного предка» [1:517], смола ж, як відомо, захищала худобу від нечистої сили. Отже, національно-культурний компонент зооніма *бичок* виявляється через різну його сполучуваність. Якщо в УНК – це солом'яний (пов'язано із хліборобством), то в російській казці – це смоляной (зв'язок із мисливством).

Двокомпонентна назва «Про Козу-дерезу» є цікавою не лише як контекстуальний реалізатор сюжету, але й із погляду вмотивованості вживання прикладки *дереза*. Коза у найдавніші часи була символом не лише багатства й доброго врожаю, але, за повір'ям, «злюю, нечистою, непорядною твариною, яку створив диявол» [1:527]. У казці коза спочатку обдурила діда, змусивши його прогнати двох дочок, бабу, а потім зайняла зайчикову хатку. Прикладка *дереза* доповнює онім *коза*, адже одне із значень назви *дереза* – колючий куш. Загальноприйнятої етимології немає, мотивують здебільшого «деру, дерти, дергати, дразнити...» [3:37]. Коза в казці є грубою, нестриманою, зухвалою, її можна асоціювати з колючим кушем – дерезою, а також зі словами «деру, дерти, дразнити». Отже, виявлення семантичного значення та етимології прикладки *дереза* пояснює міфологічне сприйняття кози як «нечистої» тварини.

Давню віру українців у магічну силу слова, а отже, уникнення називання об'єкта полювання справжнім іменем для забезпечення вдалого промислу, відтворюють евфемізовані назви зоонімів: *довгомуд* (замість тхір), *дик* (замість кабан).

Етнічно-маркованими є також в українських казках подвійні зоонімні назви. Другий компонент цих зоонімів часто є образною характеристикою персонажа за його внутрішньою властивістю: *півник Голосисте Горлечко, півничок-співачок, кіт Мурлика, мишка-кудлань* (актуалізовано ознаку зовнішності).

Більшість прикладок складних слів-зоонімів, як і назв за родом діяльності, в УНК є віддієвими: *вовчище-помелище; зайчик-побігачик, – боботунчик; мишка-гризушка, -шкреботушка, -хупишка, мишенята Круть і Верть; ведмідь-набрідь; вовк-гаврило; жабка-скрекотушка, жабонька-кваконька; баранчик-пожитанчик; коничок-ступачок; кінь-виноходець; собачка-крутілка*. В. Давидюк пов'язує значення прикладок *шкреботушка, побігачик, лапайчик, скрекотушка, набрідь* (казка «Рукавичка») із початком весни. Так, *шкреботіння* мишки – ознака березнево-квітневої пори, коли миші вилазять з нір і шукають їжу поблизу людських жител; *побігачик* – у цю пору (початок березня) на зайців найретельніше полували хижаки й ловили (діалектне – лапали); *набрідь* – у казці йдеться про так званого бродячого ведмеда, який не залягає в зимову сплячку, а бродить у пошуках їжі [2:52–54].

Фітоніми УНК. Фітоніми в казці не лише репрезентують флору України, але й набувають символічного значення: із краплі крові Данила виросла така *вишня* – «один лист дрібний, другий золотий»; на могилі вбитого брата посадили *черешню*; *вишні-черешні* ростуть у саду в Баби-Яги. Сученко наказує братам: «Ріжте, братці, *ожину* й *терен* і в пучки в'яжіть, до мого коня чіпляйте» (від зміївни боронитися); герой казки «Про охоту» пішов у ліс і зробив з *бузини* палку; на горбку вбитого Івашка виросла *бузининка*.

Найбільш виразними символами, що втілюють образ рідної землі, уособлюють образ українця у свідомості нашої нації, є *калина, верба, тополя, осокір*. Певного символічного навантаження вони набувають і в казках. Джерелом виявлення цих конотативних значень є контекст: «Необхідною, хоч і не завжди достатньою, умовою вияву семантико-семантичного варіанту багатозначного слова є мінімальний контекст, який формується в реальних актах мовлення і за обсягом може дорівнювати словосполученню» [16:126]. Подекуди в казках іменник *сопілка* сполучається з прикметником *калинова* («Калинова сопілка»). У цій казці саме атрибутивне означення наділяє цей інструмент надприродними властивостями: сопілка, зроблена чумаками з куща калини, який виріс на могилі вбитої дівчини, промовляє до батьків людським голосом, викриваючи вбивцю: як відомо, сопілку часто виготовляли саме з калини. Своєрідної конотації набуває в УНК це слово в словосполученні *куш калини*. Так, на шляху до діда, якому віддав батько хлопця на послуги, герой казки «Про морського царя і його дочок» побачив *куш калини*; син купця заховався за *куш калини* – «куш з

красними ягідками – рясне, рясне»; доля брата (казка «Дві доли») каже: «Піди в степ, та буде там озерце, а коло озера куш калини, ти сядь в куш та й дивись...». Інколи, як спостережено в УНК, куш калини з'являється на дорозі казкових героїв, виконуючи символічну функцію: ніби готує їх до зустрічі з прекрасною дівчиною.

У свідомості українців *верба* поєднувалася з образами річки, джерела, криниці тощо. Так, герой казки «Старший брат хоче позбавитись меншого» радить: «Якби ту *вербу* зрубали й корень викопали, під тим коренем *вода*»; дівчина, яка з'явилася з дині, знаходить схованок на *вербі*, що росла біля криниці; баба наказує царевичу: «Іди до *ставка*, коло того *ставка верба*, іди і сядь за тою *вербою* тихо».

Певного символічного навантаження в УНК набувають *явір* та *дуб*. У казці «Про Івася та відьму» Івась, тікаючи від відьми, «заліз на превисоченного *явора*»; на *явір* лізе Іван Царевич попрощатися зі світом; Іван Знайда перетворюється на *явір* «високий, кучерявий, великий»; песик попереджає Івана-мужичого сина: «Стоятиме *явір*, під *явором* стіл, там лежатимуть паляниця, яблука й усякі напитки й наїдки. Не їжте, – вдар навхрест, побачиш, що вийде з цього! Пройдете далі, захочете спать, – під *явором* стоятимуть ліжка. Не лягайте, вдар по них, побачиш, що буде!»; з волосинки коня виріс *явір* – «високий та розложистий».

Із давніх часів українці шанували *дуб*, уважаючи його світовим деревом, від якого

почалося все живе на землі. Дуб є схованкою героїв казок від розбійників, відьом, нечистої сили; сховищем «скарбів незлічених», житлом незвичайних птахів.

У народі *осику* вважають оберегом від відьми, нечистої сили: «взяв Покотигорошко сокиру, розщипив *осику*. Вставив туди бороду дідка (царя підземного царства) та й забив її клином»; архірей послав наказ: «Ту відьму забити *осиковим кілком*» («Про відьму»).

Характерно й те, що фітоніми є компонентом часто вживаних у казці фразеологізмів: «не будеш більше *росту топтати*», «котів не раз *діставалось на горіхи*», «*дати гарбуз*», «*трохи дуба не дала*», у яких набувають іншого символічного значення.

Таким чином, лексичне наповнення топонімів, антропонімів, зоонімів, фітонімів містить комплекс історичних, національно-культурних, соціальних асоціацій, що наявні тільки в носіїв окремої мови. Специфічні суфікси, внутрішня форма, національні варіанти імен, позначення-характеристики персонажів – носіїв цих імен дають змогу простежити в антропонімах УНК національно-культурний компонент, що фіксується народною свідомістю впродовж усієї історії існування імені. Асоціативне мислення українського народу розкривають і прикладки до зоонімів та стійкі сполуки як означення характерних рис певної тварини.

Література

1. Войтович В. М. Українська міфологія / В. М. Войтович. – К.: Либідь, 2002. – 664 с.
2. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору / В. Давидюк. – Луцьк: Вежа, 1997. – 296 с.
3. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 2. / За ред. О. С. Мельничук. – К.: Наукова думка, 1985. – 572 с.
4. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
5. Жайворонок Н. В. Українська етнолінгвістика: Нариси: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2007. – 262 с.
6. Комлев Н. Г. Компоненты содержательной структуры слова / Н. Г. Комлев. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1969. – 191 с.
7. Космеда Т. А. Денотат, конотація й аксіосемантика у проекції на лексико-семантичні відповідники російської та української мов / Т. А. Космеда // Мовознавство. – 1997. – № 4–5. – С. 58–63.
8. Лавриненко С. Т. Мовна картина світу в українській фантастичній казці: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.02 – українська мова / С. Т. Лавриненко. – Дніпропетровськ, 1995. – 19 с.
9. Лозко Г. С. Українське народознавство / Г. С. Лозко. – Х.: Див, 2005. – 472 с.
10. Словник української мови: В 11 т. / За ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1971. – Т. 2. – 550 с., 1973. – Т. 4. – 840 с., 1979. – Т. 10. – 658 с.
11. Україна в словах: мовокраїнознавчий словник-довідник / Упоряд. і кер. авт. кол. Н. Данилюк. – К.: Вид. центр «Проміт», 2004. – 704 с.
12. Черемська О. С. Лексика української народної казки / О. С. Черемська / Verba Magistri: Мовознавство. Літературознавство. Журналістика. Педагогіка. Методика: зб. наук. пр., присвяч. ювілею д-ра філол. наук, проф. С. В. Ломакович / За заг. ред. В. М. Терещенка, П. Б. Ткач. Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – С. 237–244.
13. Черемська О. С. Заголовок як виразник етнопсихологічного змісту казки (на матеріалі українських та російських народних казок) / О. С. Черемська, О. В. Масло // Учен. зап. Таврического нац. ун-та ім. В. И. Вернадского: Серия «Филология». – 2007. – Т. 20 (59). – № 3. – С. 78–83.
14. Черемська О. С. Лінгво-етнічні стереотипи української народної казки / О. С. Черемська, О. В. Масло // Культура народів Причорномор'я: научний журнал. – 2011. – № 211. – С. 113–115.
15. Чумарна М. І. Мандрівка в українську казку: Приказкове коло / М. І. Чумарна. – Львів: Каменяр, 1994. – 79 с.
16. Сучасна українська літературна мова: підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид., допов. – К.: Вища шк., 2002. – 439 с.